

**GALERIE
VÝTVARNÉHO UMĚNÍ
V OSTRAVĚ**

MICHAL MOCEK:

**PŘÍBĚHY KNIH
Z NOVOJIČÍNSKÉ TISKÁRNY**

KRYL & SCOTTI

GVUO

Knihtiskaři novojičtí

Karel Kryl (vlevo)
a Ferdinand Scotti,
zakladatelé
novojičínské tiskárny,
ve ztvárnění
vydavatele a grafika
Svatopluka Klíra.

mnoho jeho krajanů, na Moravě a zakoupil si v Blansku domek. Otec Ferdinandův vyučil se v Blansku u Ježků slevačství a pracoval potom ve slevárně v Krásně. Matka byla Valaška. V Krásně vychodil Ferdinand českou školu obecnou a měšťanskou a vyučil se tiskařství u Bratří Chrastinů ve Valašském Meziříčí. Pracoval potom v několika tiskárnách. Až na Slovensko se pustil a pracoval u Karola Salvy v Růžomberku, který tehdy potřeboval české sazeče, když v Růžomberku tiskl Karel Kálal, učitel z Frenštátu. V roce 1907 setkal se po prvé se svým budoucím společníkem Krylem. Osudem bylo určeno, že tito snaživí mladí lidé se sešli, aby se dali do práce a převzali tiskárnu několikrát opouštěnou a započali tam, kde ostatní ztroskotali.

„Tiskárna“, kterou Kryl a Scotti převzali, byla „velikolepě“ zařízena. Obsahovala staré ubohé stroje (1 ame-

rikánu, 1 ruční lis a 1 rychlolis menšího formátu s ručním pohonem) a zastaralý materiál písmový. Co mohlo také být za 7.000 zl.? Celé zařízení bylo malé a směšné a to ještě v sousedství první české školy, s kterou se musili dělit o nedostatečné, vlhké místnosti, obrácené k severu a proto s nedostatečným světlem. Z před síně se vcházelo přímo do „kanceláře“ a zároveň skladiště papíru, odtud do sazárny. Sousední strojovna měla též přímý vchod z tmavé, úzké před síně. Začátkem roku 1911 vystěhovala se škola do nové budovy a tu se mohli v tiskárně trochu pohnouti.

Byly to krušné začátky, kterými se bylo mladým tiskařům probojovat, aby mohli zaplatit nejen vysoký nájem, ale i dluhy, které i s tiskárnou převzali. Do dnes ještě s humorem vzpomínají těch časů, jak Scotti chodil a jezdil na kole po Novojičce po školách, farách,

Vydavatelský začátek

Miniatura svaté Hildegardy z Bingenu, středověké mystičky, spisovatelky, myslitelky, skladatelky a zakladatelky kláštera.

Reprodukcí této miniatury vložil do svého překladu Hildegardina díla *Cestyvěz* básník a spisovatel Jakub Deml.

Svědék osobní krize

Demlova kniha *Pro budoucí poutníky a poutnice* byla svědkem jednoho z dramatických momentů jeho života.

Vznikala v době, kdy kněz a spisovatel čelil vážné osobní krizi, když jeho přítelkyni a mecenášku Alžbětu Annu Wiesenbergerovou její rodina umístila do ústavu pro duševně choré.

JAKUB DEML

PRO BUDOUCÍ POUTNÍKY A POUTNICE

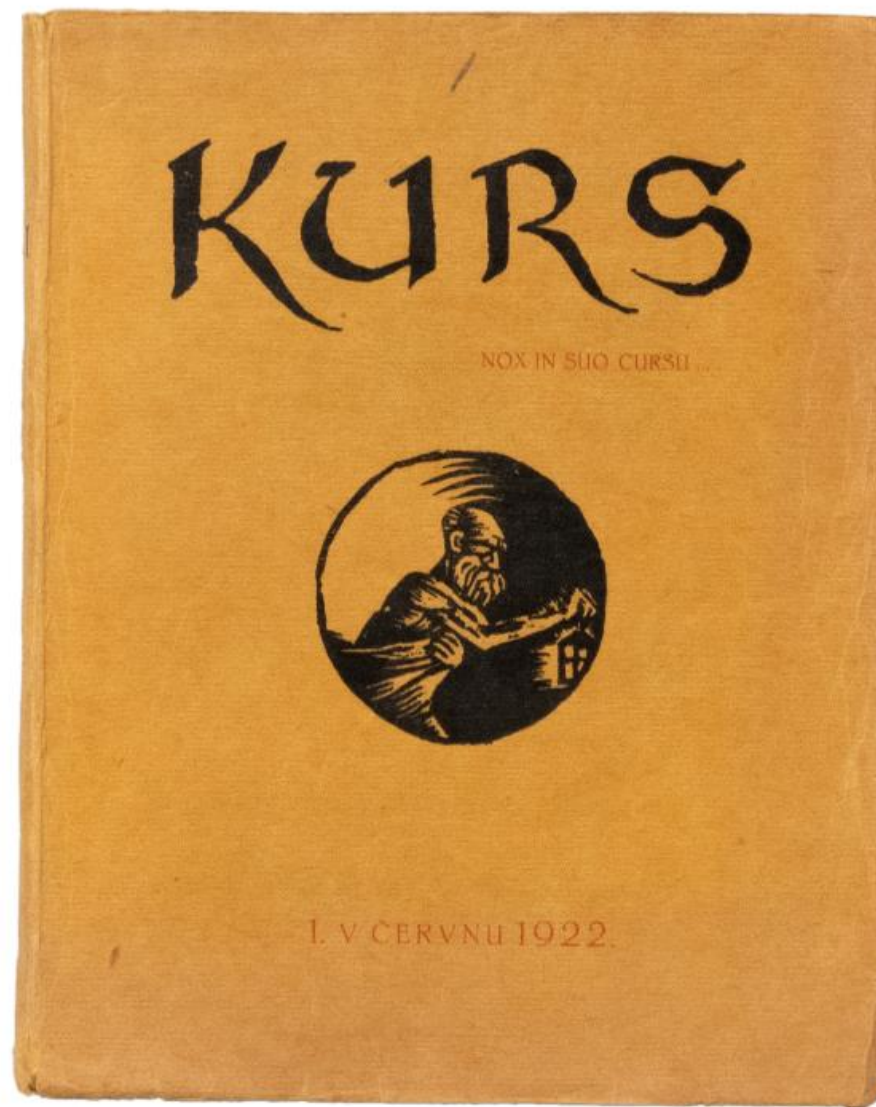

VYDÁNO L. P. 1913.
ŽIŽKOV / LUCENBURSKÁ 7.
NÁKLADEM VLASTNÍM.

Souboj o dluhy

První svazek edice *Kurs* staroříšského vydavatele Josefa Floriana.

Tento sborník připomíná dlouhý a složitý souboj o úhradu vysokých dluhů vydavatelé hned u tří tiskáren.

Poděkování prezidentovi

Demlova kniha *Dílo Felixe Jeneweina* měla posloužit i jako poděkování prezidentu republiky T. G. Masarykovi za vysoký peněžní dar, který spisovatel použil k úhradě dluhů v novojičínské tiskárně.

Kromě textu Demlova věnování je připojena i jedna z drobných grafik v knize.

PRESIDENTU T. G. MASARYKOVÍ

VOPOJENÍ své spravedlivé a přirozené válečné hrdosti Japonci přezírají, že rozvoj a udržování veliké vojenské hotovosti – neděje-li se to s největší opatrností – musí se v krátké době skončiti národním krachem, kdežto příští průmyslový blahobyť země závisí přede vším od toho, jak se v národě chrání a pěstuje *smysl pro umění*. Neboť právě z finančních výsledků zrovna tohoto smyslu pro umění nabylo Japonsko prostředků, jimiž dobylo posledních vítězství. Síla Japonska musí i v budoucnosti spočívat na jeho *estetických* schopnostech (Lafcadio Hearn). Podobně prohlásil zakladatel Sokolství t. j. české KALOKAGATIE, Miroslav Tyrš: „Národové z *nitra* odumírají“, což znamená, že také jedině z *nitra*, t. j. *duchovními* hodnotami a methodami ožívují, se osvobozují a vzdmáhají. „Duch jest, který oživuje, tělo nic neprospívá!“ Každý organismus z *nitra* se rozvíjí a roste, borovice se rozmnožuje nikoli kořeninou nebo větve, nýbrž *okřídleným semenem*. „Jiní doufají ve vozích anebo v koních, my však jméno *Hospodina Boka* svého vzývati budeme!“

VÁM, PANE PRESIDENTE,

byly tyto zásady vždycky jasné, ale že jste je také vždycky a ve všem *uplatňoval*, jako učitel, jako vůdce našeho zahraničního odboje, jako prezident i jako člověk *v úctě měl*, to mi dodává odvahy, abych právě

VÁŠE JMÉNO

postavil v čelo této své knihy

V DESÁTÉM ROCE REPUBLIKY,

kterou jste svým duchem vyvolal k životu a pro kterou jste se na smrt obětoval.

Ž. D.

Spolupráce s typografem

Kniha *Eric Gill* je mimo jiné svědectvím dlouholeté spolupráce Krylovy tiskárny s předním českým typografem a tvůrcem písem Oldřichem Menhartem.

ERIC GILL

Člověk, umělec a myslitel

NAPSALI

BETTINA KIEPENHEUER

A

OTTO F. BABLER

SOUKROMÝ TISK

KNIHTISKAŘE KARLA KRYLA

V KROMĚŘÍŽI

1940

Proč se bát nevinné knihy

Knížečka *Hausrecht – Domácí právo* neobsahovala ani v náznaku nic, co by se stavělo proti nacistům či jejich režimu v Protektorátu Čechy a Morava.

Přesto mohla tiskaře Karla Kryla ml. přijít draho.

LUDWIG UHLAND

HAUSRECHT DOMÁCÍ PRÁVO

S DEVÍTI PŘEKLADY
ČESKÝCH BÁSNÍKŮ

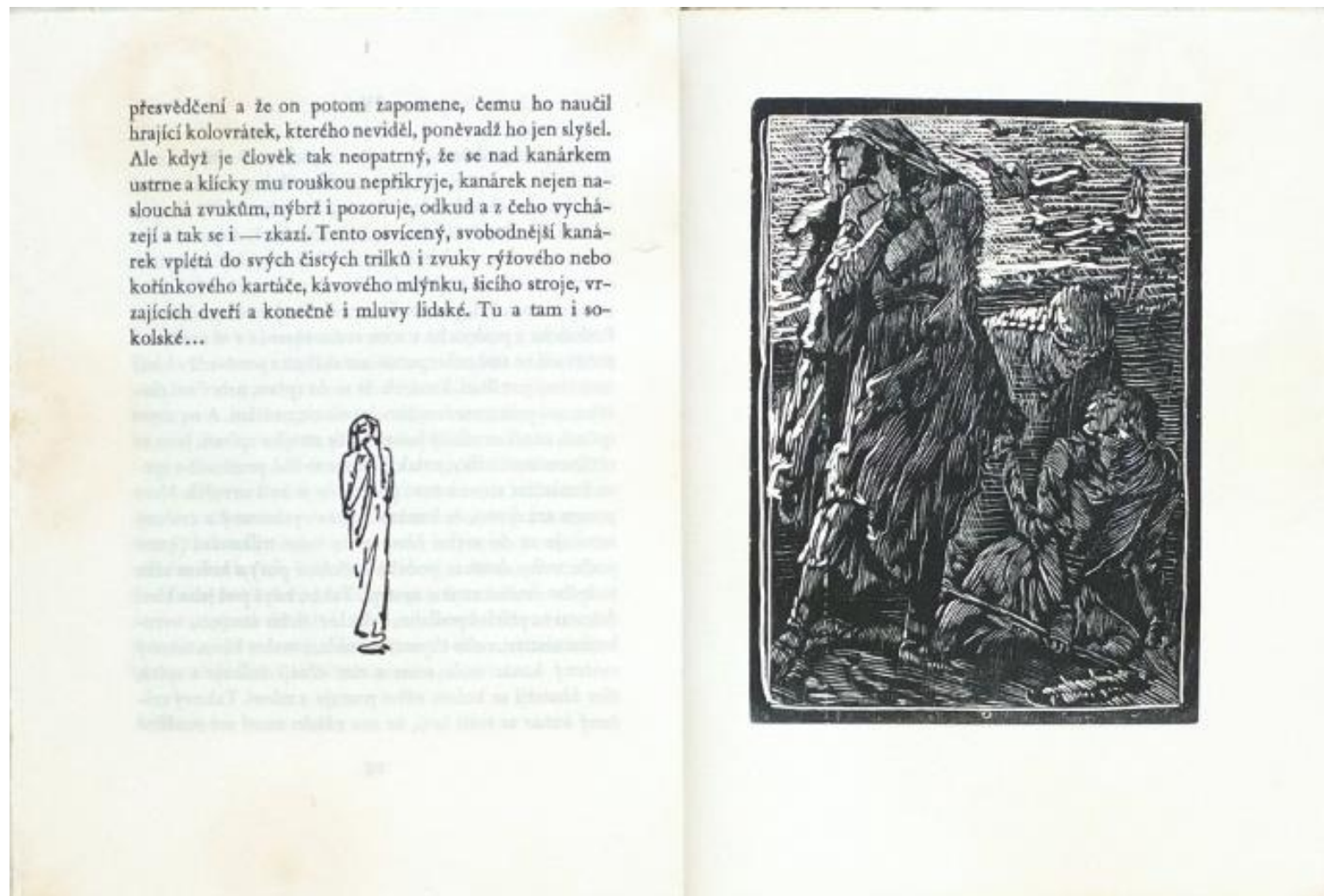
DOLNÍ KOUNICE

L. P. MCMXXXIX

Potěšení z krásného díla

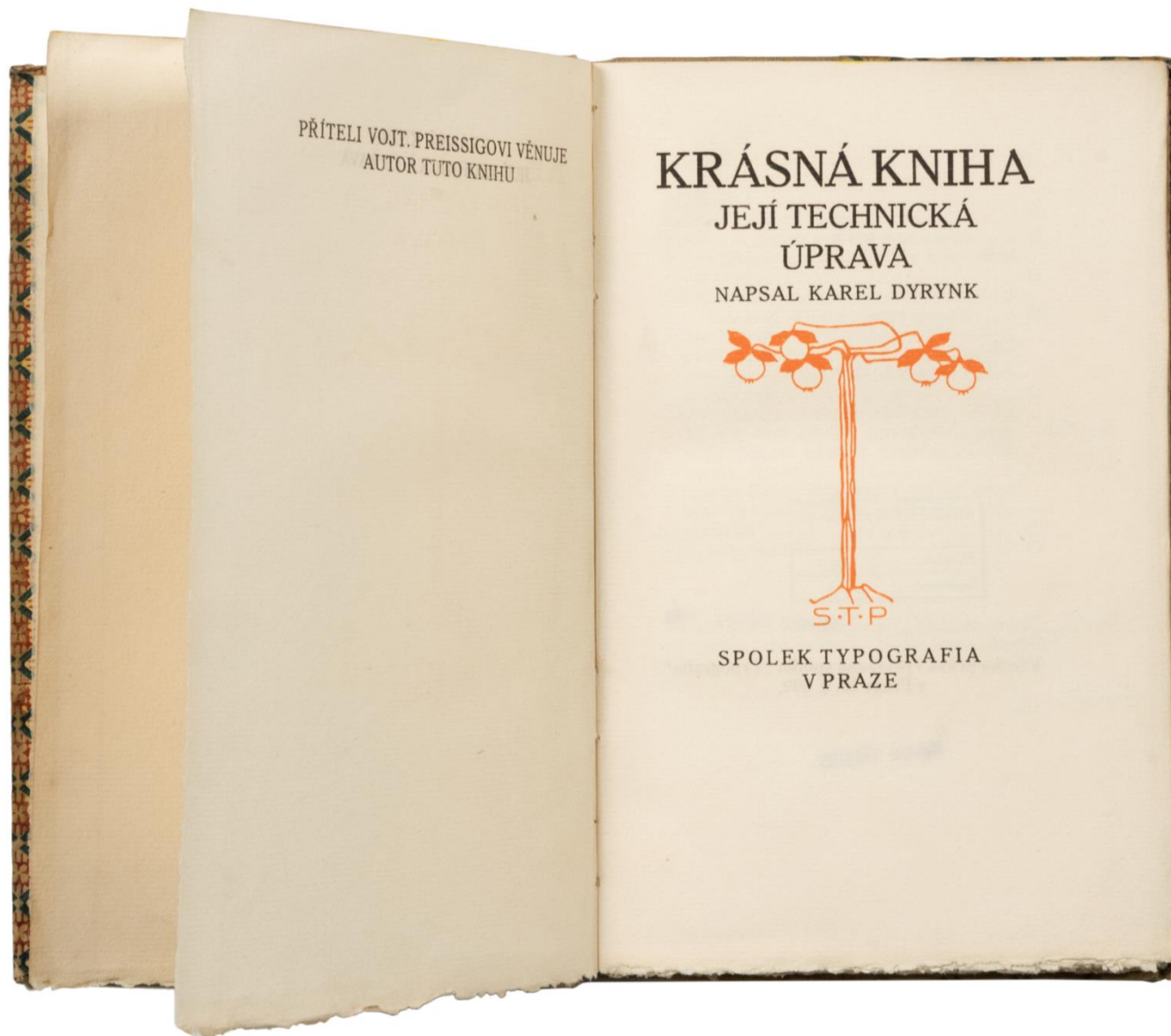
Jakub Deml o své knize *Sestrám*: „Hladíme ji po stránkách, jak děti hladívají králíky, obracíme ji, jak matka na stole obrací nemluvně – tepna v nás tančí, oči jiskří, ba rozkoší i zuby zatínáme.“

Na obrázku stránka textu a jedna z grafik Františka Bílka, který knihu vyzdobil

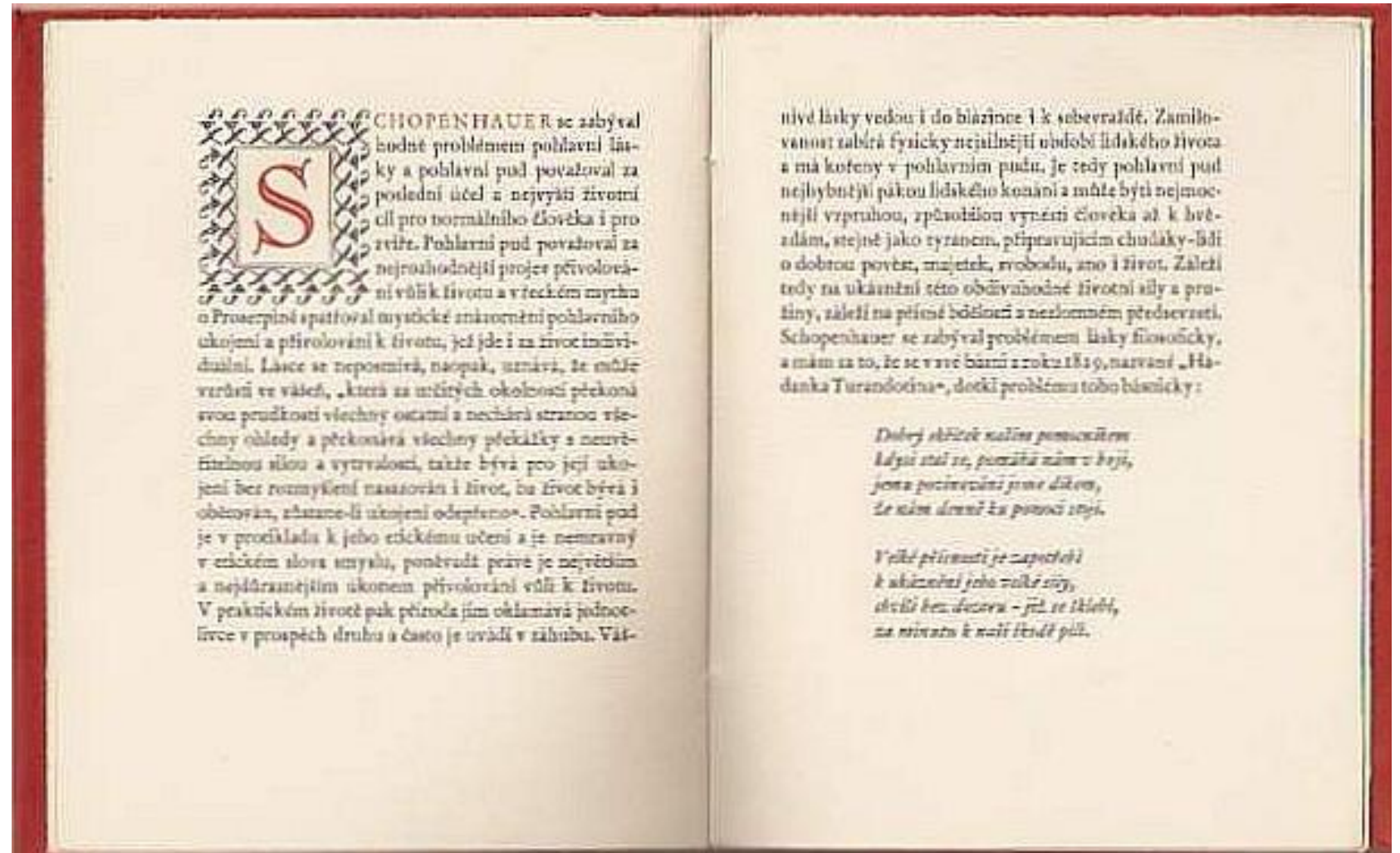
Typograf o krásné knize

Ve své práci *Krásná kniha, její technická úprava* shrnul český typograf Karel Dyrnk zásady, jimiž se řídili také nejlepší tiskaři jeho doby, i když ti spíše intuitivně.

Ozdoby a text

„Jednotlivé kapitoly začínají se kreslenou iniciálou umístěnou ve čtverci z Caslonových ozdůbek. První slova a iniciály jsou rumělkové... a příjemně splývají se sazbu...“

Ocenění práce tiskařů

Hodnotitel *Smrti*

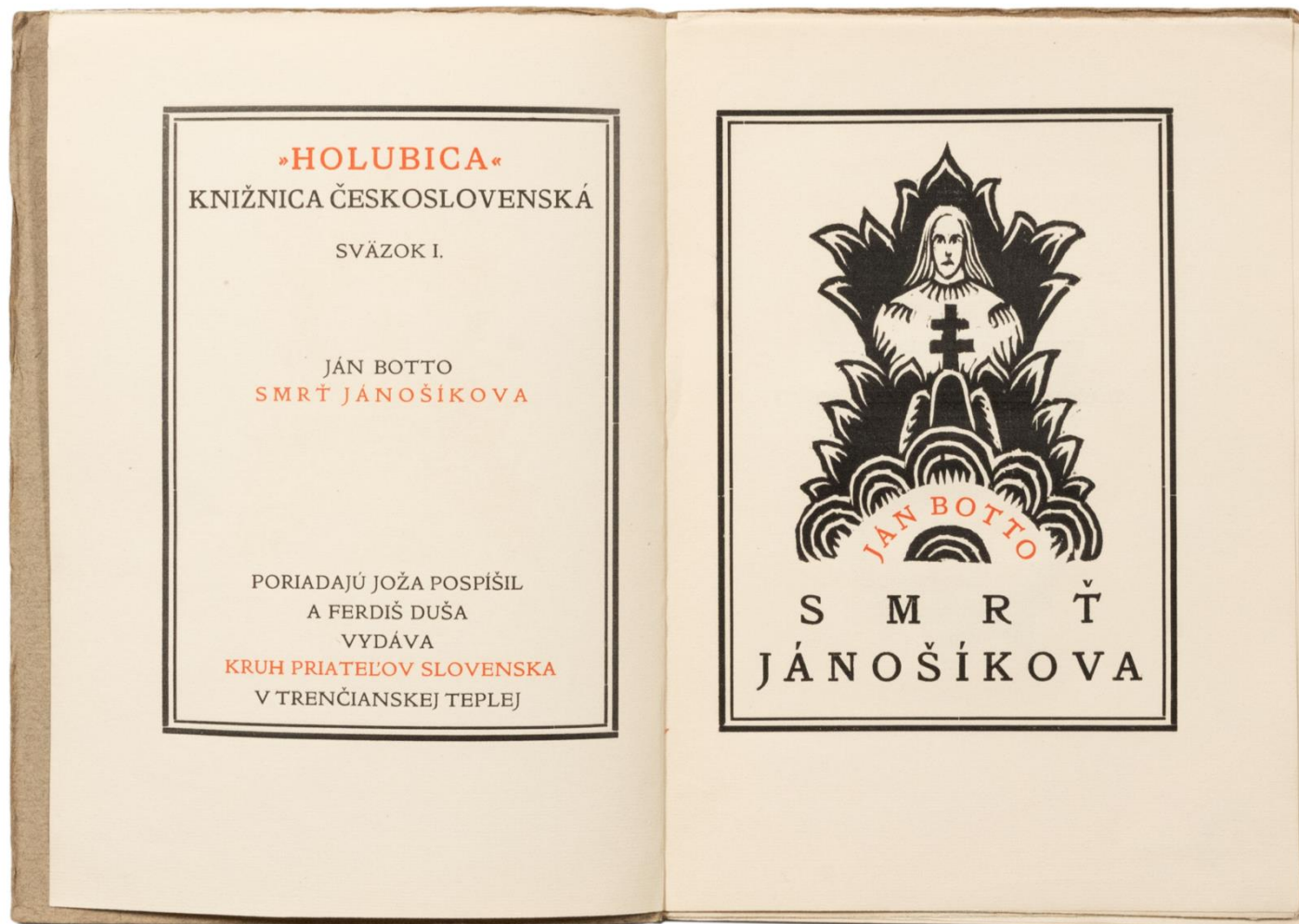
Jánošíkovy

od slovenského básníka

Jána Botta vyzvedl

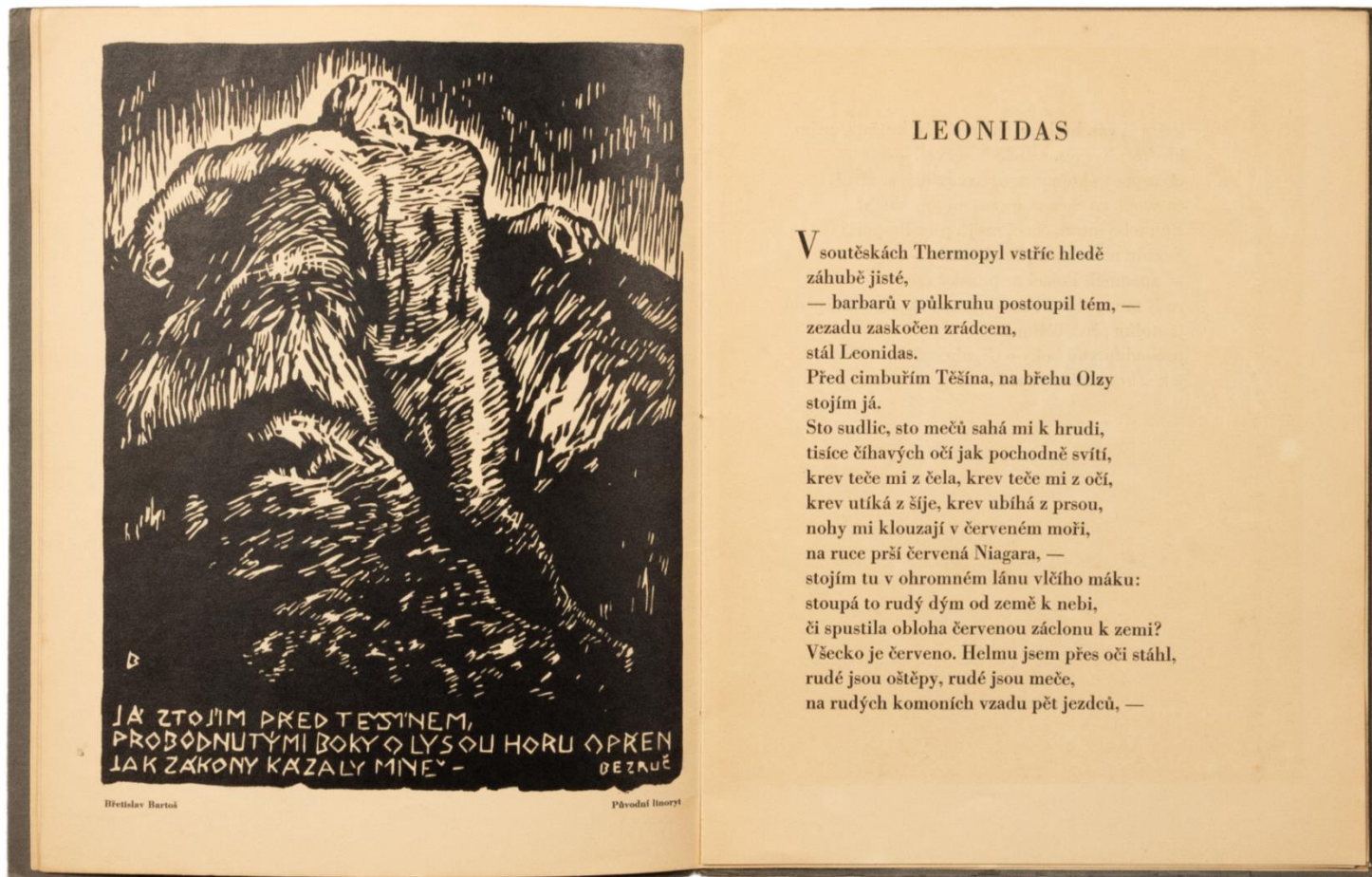
vysokou úroveň tiskařské
práce v knize.

„Podivuji se
stejnóměrnosti barvení,
zrovna něžnému tlaku
a přepečlivé sazbě,“
napsal pochvalně.

Písmo a grafika

Ztvárnění Bezručovy básně *Před Těšínem* považoval kritik za ukázkou vhodného a působivého spojení textu a ilustrací.

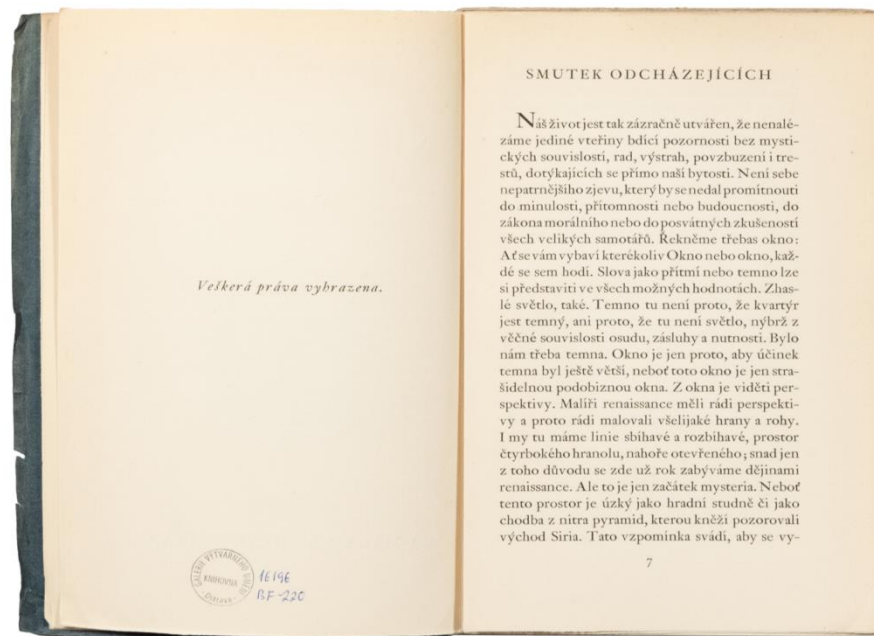
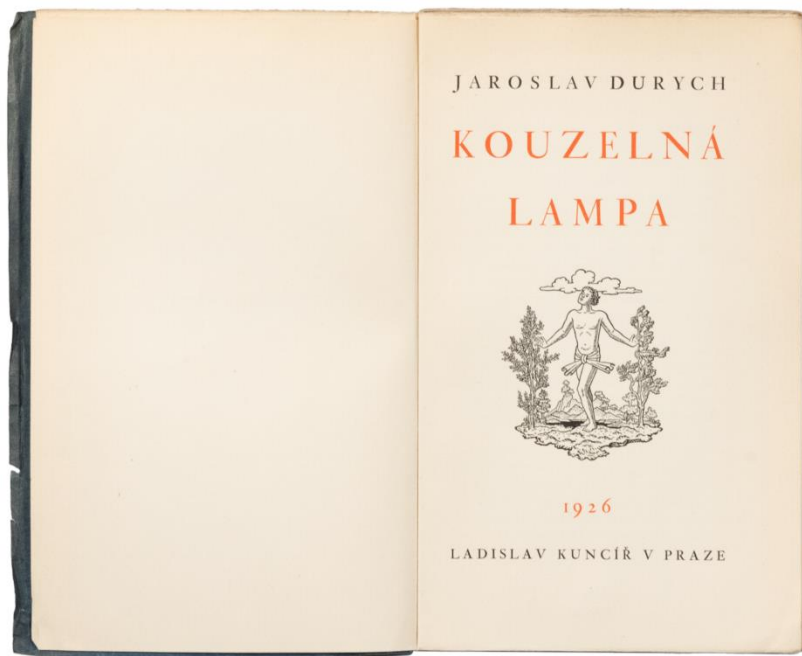

Krása obyčejnosti

Pražský bibliofil Arthur Novák dokázal objevit krásu tiskařské práce i ve zdánlivě obyčejné, nebibliofilské knize.

„Jde tu o knihy... spolehlivě vybrané úpravy,“ napsal o *Kouzelné lampě* a o *Plížení Německem* od Jaroslava Durycha.

Na obrázku titulní list *Kouzelné lampy* a jedna z jejich stránek.

Oddanost práci

Autor recenze na báseň
Světlo z Galileje
od Františka Neužila
vzvedával u novojičínských
tiskařů obratnost při využití
písem, dokonalost tisku
či vzorný výkon
a především „lásku
a oddanost řemeslnické
práci nejlepších vlastností“.

Na obrázku obálka knihy
a vložená grafika.

